

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker (Ders): Dr H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr H. E. van Arkel, Utrecht; N. Bana, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; W. E. Engelkes, Amsterdam; Prof. Dr P. W. Groenendaal, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Meij. H. S. S. Kuyper, Bloemendaal; Dr H. W. Lamen, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rollmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijse, Middelburg; Dr H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr V. HEPP, Zacharias Jansestraat 55, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

Tel. No. 58 — Postrekening No. 30000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenl. en Ned. Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.

Advertenties: 35 ct. p. r. Familieberichten 35 ct. p. regel.

INHOUD: De psychologische grondslag van het geloof der wonderwerken in de H. Schrift II. — Uit de Schrift: Duivelendans en Engelenzang (Jes. 13:21, Luc. 2:13). — Kuyper-Bibliografie XLVII. — Zending en Evangelisatie: Een vrij gestelde: Zendingalectuur. — Perschoor — Boekbespreking. — Kerkenwra.

DE PSYCHOLOGISCHE GRONDSLAG VAN HET GELOOF DER WONDERWERKEN IN DE H. SCHRIFT.

(Referaat gehouden op den Schooldag te Kampen door Dr S. O. Los te 's-Gravenhage.)

II.

Voor het N. Testament zij het genoeg te wijzen op Nathanaël, wiens enthousiasme zich uit in de woorden: Rabbi, gij zijt de Zoon Gods, gij zijt de koning Israëls. Daarop volgt Jezus' belofte: „Gij zult groter dingen zien dan deze”. Bij Jezus wonderen is van Zijn kant steeds sprake van Zijn wil en bij de ontvangers van hun geloof. De woorden: „Ik wil, word gereinigd”; de vraag der boze geesten, dat Hij hun wijde toelaten in de zwijnen te varen, de uitdrukking: „uw geloof heeft u behouden” e.a. voorbeelden bewijzen zulks.

Opmerkelijk is het voorts, dat de Heere Jezus bijna geen bestraffingswonderen heeft gedaan. Het geval met de zwijnen te Gadara, de vervloeking van den vijgeboom, de bestraffing van onreine geesten troffen geen menschen. Zelfs toen Johannes en Jacobus hem aanspoorden tot een bestraffingswonder, weigerde Jezus dit te voltrekken. (Luc. 9). Hij was niet gekomen om te verderven, maar om te behouden, en deze last moest ook in Zijne wonderen uitkomen.

De apostelen hadden in dit opzicht meer vrijheid van handelen. Naast de vier reddingswonderen in het eerste deel van de Handelingen der Apostelen staan vier bestraffingswonderen, waarvan drie met doodelijke afloop. In het tweede deel van de Handelingen der Apostelen worden naast de bestraffingswonderen aan Elymas en de waarzeggende dienstmaagd, enkele opmerkelijke genezingswonderen verhaald. Paulus houdt de oogen onder 't spreken op een kreupele en ziet, dat hij geloof had om gezond te worden. Calvijn acht dit een buitengewoon geval en zegt van de voorbereiding van dezen man tot het ontvangen van de gave der genezing: „Dit is een bijzonder soort van geloof, hetwelk de wonderen mogelijk maakt, hetwelk de meesten van Gods kinderen missen, hoewel zij den Geest der aanneming ontvangen hebben”. Te Efeze geschieden ongewone krachten door de handen van Paulus, ja zelfs door het dragen van zijn gordeldoeken naar de zieken. Blijkbaar waren de Efeziërs zeer bijgeloovig, zoo dat God, om de magiërs te verdringen, door Paulus krachten liet uitoefenen, die niet de gewone waren.

Uit dit korte overzicht volgt, dat de beleving van het wonder een noodzakelijk, zij het niet absoluut noodzakelijk deel is van het openbaringswonder. God strooit Zijne getuigenissen niet in de lucht, maar schenkt ze ter bevestiging van Zijn woord. (Hand. 4:30). Nu bestaat 's menschen wil in tweërlei houding, een heerschende en een zich onderwerpende houding. Goethe laat zijn Prometheus, die geklonken is aan een rots, zeggen tot zijne vijanden, die hem kwelden: Kunt gij mij losrukken van mij zelf? Zijn wil is dictator, van al zijn psychische krachten, en daarom gevoelt hij zich zelf als een rots, waarop de golven van het lijden breken. De H. Schrift teekent dien wil in den persoon van Farao, als deze zegt tot Mozes: „Wie is de Heere, wiens stem ik gehoorzamen zoude?”

Een andere wilshouding is de onderworpenheid aan een leider, omdat men gelooft in zijn persoon en zijn zaak. Aan het slot van: „Beschermers van het geloof”, laat Marjorie Bowen de prinses zeggen tot Willem III:

„Ik zou u een onzer Engelsche titels willen geven: „Beschermers van het Geloof”, want dat zijt gij voor de Kerk des Heeren.”

In de H. Schrift vindt men deze loyale wilshouding terug in Jonathan, waar hij tot David zegt: „Gij zult koning worden over Israël, en ik zal de tweede hij u zijn”. De wil van een persoon ziukt daarbij niet weg onder den invloed van een ander, maar identificeert zichzelf met zijn zaak, vertrouwt hem als the captain of his soul en werpt vrijwillig zijn lot in met het zijne.

Helgeen de H. Schrift leert van den psych. grondslag van het wondergeloof is dit, dat men bij een dictoriale wilshouding niet verder komt dan tot de aanschouwing van het wonder of de uitwerking er van aan het eigen lichaam. Een loyale wilshouding daarentegen leidt tot de beleving van het wonder. Deze bestaat bij de openbaringswonderen hierin, dat men Gods Zoon aanvaardt als captain of the soul. De eerbied voor Zijne daden, door Hem zelf onmiddellijk of door Zijne dienaren verricht, ontsluit in het hart den weg naar de onderwijzing der leer van Gods Woord. Wordt deze loyale wilsovername aan God tot een persoonlijke heide, zoo gaat ze gepaard met het zaligmakend geloof, doch is ze enkel een sentiment zoo gaat ze buiten het oprechte geloof om.

De H. Schrift noemt Egypte als de bakermat der tooverij. Zelfs de goden gebruikten de magie. Zij hingen zich amuletten om, om zich te beschermen en gebruikten tooverformulieren om elkaar te bedwingen.

Volgens Eusebius Justinus geschieden de wonderen van Jannes en Jambres (Ex. 7:11, 8:7) door de kracht der demonen, die de oogen der toeschouwers in dier voege bedooverten, dat ze wat geen slang was als een slang, wat geen bloed was als bloed en wat geen vorschoren waren als vorschoren zagen.

Volgens Augustinus werd aan de magiërs van Pharaos toegestaan eenige wonderen te verrichten, ten einde op wonderbaarlijkere wijze te worden overwonnen. Toch denken de meeste uitleggers liever aan illusies. Celsus f 178, verhaalt van Egyptenaren, die kostbare maaltijden en tafels met gebak en dessert vertoonden, waarvan in werkelijkheid niets voorhanden was.

Van Bileam vermeldt de H. Schrift, dat hij gewoon was hepen te gaan tot de tooverijen, doch bij zijn bekende profetie deze weglief (Num. 24:1).

Aangaande de tooveres van Endor zijn de meeningen van ouds af zeer verdeeld. Volgens Tertullianus veranderde Satan zich hier in een engel des lichts. Origenes handhaaft de realiteit van Samuel, Augustinus volgt Tertullianus, zeggende: „wie toch aarzelt een geschilderd mensch een mensch te noemen?” Zoo heeft ook Satan een beeld van Samuel vertoond, dat in de H. Schrift Samuel genoemd wordt.

De beschouwing van de H. Schrift komt het duidelijkst uit bij Simon den tovenaars (Hand. 8:11), want deze verrukte de zinnen der Samaritanen door tooverij. Het menschenwerk is dus de hoofzaak, doch Satan gebruikt de tooverij in zijn dienst. Daarom stelt Jesaja in zijn profetie tegen Egypte de bezweerders en de waarzeggers en de duivelskunstenaars op één lijn.

Van een beleven van het wonder is bij de magie geen sprake. Het revelatie-wonder wordt door Mozes ontvangen met eerbied. Doch Farao zet zijn hart niet op het magisch wonder, want toen het opviel en de tovenaars daarin Gods vinger zagen verstijfde zijn hart.

Evenmin beleeft Balak de bezwerings van Bileam. Hij weet, dat Bileam macht heeft te zegenen en te vervloeken, doch rekent, dat die macht voor geld te koop is. (Num. 22:7). Ook heeft Bileam zelf zoo weinig ontzag voor deze wondermacht, dat hij het loon der ongerechtigheid lief had, en zijn tooverij te koop aanbod.

Alleen van de Samaritanen zou men kunnen zeggen, dat zij de magische wonderen van Simon beleefden. Immers zij hingen allen hem aan, van

den kleine tot den groote, zeggende: Deze is de groote kracht Gods. Doch toen Filippus kwam, die de magie bestreed met teekenen en groote krachten, hielden ze zich eendrachtelijk aan hetgeen van Filippus gezegd werd. De band aan Simon was dus maar tijdelijk, want hij gevoelde zich zoozeer verlaten, dat hij zelf zich bij Filippus kwam aansluiten. Men liet hem dus in de koude staan.

Het magisch wonder legt geen band tusschen het subject en het object daarvan. Het wekt alleen verwondering door aanschouwing. Zoodra een ander komt, die meer te aanschouwen geeft, laat men den tovenaars staan, gelijk Elymas door Sergius Paulus werd verloochend. Het revelatie wonder daarentegen leidt op van het feit naar het woord des evangelies en bereidt aldus het eeuwigblijvend geloof voor. Sergius Paulus werd verslagen over de leer des Heeren.

's-Gravenhage.

S. O. LOS.

UIT DE SCHRIFT.

Duivelendans en Engelenzang.

En de duivelen zullen daar huppelen.

Jes. 13:21.

En van stonde aan was er met den angst een menigte des bemelchen heiligen.

Lucas 2:13.

Kent gij het niet, het lied der pijn en des doods? „O dood” — zoo heet het, „o dood”....

„gij strooit door heel de wereld de sporen van uw kracht; de zwarte, sombre pijn verzoeken uw macht.

Langs 't oude wereldkerkhof vertoont ge u overal, de knokels an de schedels van eeuwen zonder tal,

gebleekt door storm en vlaggen, geroost door zonnegloor — — — Der menscheid scharen spoeden zich onverschillig door.”

Ach ja, dat is toch wel kort en goed gezegd, waar het op neerkomt. „Der menscheid scharen spoeden zich onverschillig door.” Voor pijn, voor bouwvallen, voor de ruïne, voor het verbleekte, verstenste, grauwiggedoken doode leven hebben de scharen der menschen niets over dan onverschilligheid. En de enkelingen onder hen eigenlijk ook niet veel meer.

Niet alzo de duivelen. Waar het leven is, daar is hun dood, maar waar de dood is, daar is hun leven. Duivelen houden van dood. En deze gedachte tracht Jesaja, de ziener, wiens oog door de zienlijke tot de onzienlijke wereld doordringt, uitdrukking te geven door zijn meer dan dichterlijke schildering van wat nog minder is dan een „stilleven”, zijn teekening van den stillen, stommen, starren, stijven, strakken dood van verstorven bouwvallen. Zie, deze profetie is geroepen om de oordeelen te verkondigen; en dat is niet een taak voor iedereen; want vele menschen bezien den ondergang der dingen van den buitenkant; en dat is erg; doch Jesaja moet, nog erger, den ondergang van wereldmachien, van Edoms vestingen en van Babels schoone stad, teekenen naar den diepgang der onzienlijke dingen. De meeste menschen houden bij hun verhaal van doode steden op bij de versterkende weeklachten der menschen; Jesaja evenwel gaat verder en spreekt van een weeklacht des Geestes.

Voor bijna allen is het verhaal van den ondergang van steden en burchten geëindigd met den rondedans der triomfeerende vijanden; der mensch en dus. Maar Jesaja voegt achter dit slot-hoofdstuk nog zijn oploof; hij laat u zien dat, als de dansende menschen heengaan, de duivelen zich reppend reien ten rapen ruchtlozen dans. Hij neemt u bij de hand en flinstert u wat in van de griezeligheid der pijn in stillen nacht; en hij gewaagt van Lilith, het wonderwezen, het nachtspook, het helleproduct, zooals de volksmond ze heet, en ook noemt hij de seirim, die de volksstaal kent en die de volksverbeelding afschildert als satyr-achtige demonen met boksgestalte, dansend waar de dood is. Natuurlijk zwijgt Jesaja over dat bijgeloof; nachtspoken en satyrs met bokspooten toch zijn geen beelden, die Jesaja's geest kunnen boeien. Maar toch neemt de profetie de woorden over, om in de taal der gewone menschen

en toch niet zonder hoogdelich-prophetisch uitbeeldingsvermogen te zeggen, wat hij te zeggen heeft; dat n.l. de machten der duisternis; dat de grauwe demonen der hel zich verbergen zullen, zoo dikwijls als de schoonheid der wereld ondergaat. Daar komt na den dooedendans in Edom een duiveldans (Jes. 34:14). De duivelen ontmoeten elkaar op de pinen van Edoms glorie. En als Babel's groote val eens komt, dan zullen zijn verwerpte muren en zijn stinkende plassen de demonen zien huppelen, zien dansen. (Jes. 13).

Duiveldans!

Want immers, ontdaan van alle poetische kleuren, wil dit woord van Jesaja niet anders verkondigen, dan dat de duivel en zijne engelen, de „menigte des hellschen heirlegers“ zich verbergen en in doodswelust dansen overal, waar de scheppingen der menschen bestaan, — en tevens de scheppingen des Heeren. En daarom zijn deze woorden leemere profetie van wat de wereld eens onverbiddeijk worden zal, indien, o gruwel, niet slechts over Edom en over Babel, doch over heel de schoone wereld Gods de doodsoorkaan in onbedwongen stormen stuiven zal. Als de dood doorgaat, nooit gestuit, dan wordt het visioen van de nieuwe, lachende aarde een schoone, maar bedriegelijke droom. Dan wordt het groote wereldgraf, de immense ruïne van den burcht der menscheit, dan wordt alles eens het vrije terrein voor den blijden rei van dansende demonen.

Duiveldans!

Doch God zij gedankt, Jesaja's epiloog in het boek der oorlogen Satans is tegelijk de proloog in het evangelie van den vrede Gods. Tegenover de dansende duivelen, staan de zingende engelen; Babel's ondergang vindt zijn tegenbeeld, of neen, zijn overwinning en overweldiging in Bethlehems opgang. En als daar in Bethlehem, de ruïne van den dood, lang vergelen David, ook maar één woord klinkt, dat boodschap is van blijdschap, van leven en van opgang, ja, van eeuwige jeugd, dan is daar terstond een menigte van het hemelsche heirleger. Nu gaan zich engelen schikken ten dans; en hoor... ze zingen, wonderbaar.

Engelenzang!

O, de diepten der Schrift! Babel tegenover Bethlehem! Zijn niet daarom de bouwvallen van Babel de allerverschrikkelijkste van alle lugubere doodsschijnen over heel de wereld, omdat in Babel het menscheit kunnen zoo hooge vlucht eens nam? En is Babel ook niet de stad, welker wateren vernield zijn met de vervlietende stroommen van het oude paradijs der menscheit? Waar Babel leefde, daar was ook de begraven rest van het verloren paradijs; als dan Babel sterft, welnu, dan is zelf het laatste spoor van dat paradijs uitgewischt. Dat nu de duivelen dansen!

Ja, Maar, is niet daarom Bethlehem de allerheerlijkste van de geboortesteden des levens, omdat in Bethlehem het goddelijk al-vermogen het menscheit kunnen wel neerslaat in zijn zondige ontwikkeling, doch opnieuw dan in beweging zet, nu als stuwende kracht — naar den hemel toe? Is Bethlehem niet de stad, welker donkere stalluiken dragen den levengeneur Gods? Begint bij Bethlehem niet het herwinnen paradijs? Zie, als Bethlehem den Christus ontvangt, dan is de eerste hand gelegd aan het komende paradijs, den lusthof van God en van menschen en van engelen. Dat nu de engelen zingen!

Daar is een stem der hel en een stem van den hemel. Nog een derde is er; de stem van de menschen; de stem van u.

Wat zal uw stem tot deze dingen spreken?

Zie naar de duivelen, die dansen, en wordt wijs. Want die duiveldans is, o mensch met uw verglimmend leven, de openbaring van den schamperen hollespot over al wat lief u was en schoon door u genaamd werd. Weeder dan dit demonengedans is niets bij het graf, waarin verzinkt al wat huana is, zunder God. Hebben niet tweemaal de duivelen gedanst, en elkander met vroolikheden ontmoet daarginds in Babel? Toen Israël gevangen was en nederziet aan de rivieren van Babel, toen zijn harpen aan de wilgen hingen, de harpen, die Israëls dansende reizen eens begeleidden met de liederen Gods, toen dansten ook van louter vreugde over Babel's opgang (maar dan in zondige ontwikkeling) de duivelen. Thans dansen ze weer, nu Babel weg is, verdwenen; ze dansen in grooter vreugde nog over zijn ondergang! De duivelen dansen altijd waar de dood is; de geestelijke en ook de natuurlijke dood. Als Babel opgaat, dansen ze over de verbleeking

van het licht der genade; en dan licht en danst met hen mee de mensch van Babel; dat is, naar de beeldspraak der Schrift, de mensch van cultuur zonder God, van beschaving zonder religie, van natuurgelofte zonder genadebesit, van kunst zonder bekoering. Maar wanneer straks dat zelfde Babel ondergaat, dan is ongetruwen de rij der duiveldansen; en nu is in het eind openbaar, dat ook de cultuur niet bij Satan veilig is; dat in den grinslach der hel ook wat Babel's kunstbouwde als ijdel spel wordt belachen.

Hoor dan, cultuur-mensch, de stem van Jesaja, die roept. Met u dansen de demonen, als ondergaat wat in Jeruzalem, in de openbaring Gods, u tegenstaat; doch zonder u doen ze het evenzeer als uw Babel verinkt met zijn losgeworde schoonheid. In den strijd tusschen Babel (de cultuur in zonde) en Jeruzalem (de religie der genade) geldt de onverbiddelijke wet, dat wie met Satan licht, straks zonder Satan weent. Waar duivelen dansen, daar tuimelen menschen altijd neer.

Doch de engelzang spreekt betere dingen. Hij vertolkt het leven. De engelen zingen, als gij leeft. Ze zingen zelfs, indien uit Babel's grijze muren de stem des gebeds opklinkt van den vereenzaamde, die de resten van zijn verwoest geluk niet meer vinden kan, en ook maar niet meer zoeken wil. De engelzang is ook profetie; hij zegt u dat eenmaal de nieuwe aarde vol zal zijn van hemelsche vrede, van den levenslust der heerschen Gods. Verdiep u dan in die mysteriën Gods. Kom tot het licht van Bethlehem. Hoor naar den engelzang. En — zing mee! Want de duivelen dansen in hun begin met, doch in hun einde zonder den mensch; de engelen echter zingen in hun begin zonder, maar in het einde met den mensch. Eerder rusten zij niet. Der engelen vriendschapstoot is een noodiging des hemels. En der menscheit scharen spoeden zich wel onverschillig door, evengoed bij de zingende engelen als bij de dansende duivelen. Doch het geloof luistert.

Want de engelzang wordt gedragen door de barmhartigheid Gods. Hij predikt, dat Bethlehem meer is dan Babel, dat genade alleen cultuur heiligen en zoo behouden kan.

Duiveldans en engelzang.

O zeker als we aan onze wereld van thans denken, dan schijnt de duiveldans over de aarde te gaan als nooit te voren, dan schijnt de realiteit van het verstervend leven grooter dan die van het opkomend leven en van het herwonnen paradijs, waarvan de engelen zingen.

Toch zal de engelzang gelijk krijgen. De duivelen zullen wel het tempo van hun dans versnellen, totdat de waanzin er in komt van de laatste dagen.

Maar dan komt ook plotseling de neerwerping van de huppelende demonen, en de aanvang der eeuwige zangen van engelen.

En dit zal ons dan het teeken zijn: als de laatste glimp van zondig leven in den ondergang van Babel zal zijn weggedaan, dan zal gezien worden, dat de dans der duivelen dien der menschen breekt om eindelijk met hen eeuwig te verstijven in dood; doch dat de zang der engelen dien der menschen wekt om met den hemel zich eeuwig te verheffen. Want als u, o mensch, de duivel lokt ten dans, dan loekt hij u in zijn dood; zoo laat u dan lokken door engelen, en het einde zal zijn, dat zij hun lied willen leeren aan uwe voeten.

Alleen Bethlehem is het behoud van het waarlijk humane.

Alleen Bethlehem leert het lied en den rei der blijden.

K. SCHILDER.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Een Vrijgestelde.

Het lijkt heel veel op een sommatie, als Ds. D. Pol in „De Macedoniër“ schrijft:

„Laat De Wielenza nu voor de Jorden maal eens duidelijk zeggen, wat hij denkt en wat hij zou willen! Aan de alarmklok trekken is goed; beter om met voorstellen tot juiste maatregelen te komen! Begreep hij misse en voor de zendingactie „een vrijgestelde“ en heeft hij daarvoor al iemand op het oog, die zal dan wel „de leugens“ vernag over te nemen?“

Deze woorden zijn het slot van een artikelje over een reeds tweemaal door ons uitgeproken gedachte, dat het nog de vraag zou zijn, of in de toekomst het werk der zending zou kunnen geleid worden door predikanten, die een eigen gemeente te verzorgen hebben;

verklaard. Ook het Classikaal Bestuur oordeelde het Kerkeraadsbesluit onbetwistbaar wettig.

In deze uitspraak niet berustend, hebben genoemde heeren tegen dit Besluit voorziening gezocht bij het Provinciaal Kerkbestuur van Noord-Holland.

Dit Kerkbestuur zich blijkbaar geheel aan de zijde der appellanten scharend, heeft aan den Kerkeraad gevraagd, dat hij het bewante besluit zou intrekken.

Deze, daartoe ongenegen, heeft aan het Kerkbestuur bij uitvoerige memorie de gronden ontvouwd, waarom hij van het eens ingenomen standpunt kon noch mocht afgaan.

Het is derhalve te voorzien, dat de Synode ter laatste instantie tot uitspraak in deze zal geroepen worden.

Het gevolg hiervan zou kunnen zijn, dat tot den Kerkeraad ten laatste niet meer een vraag, maar een eis kwam, en dat voort hem de nre aanblik, om met Gods Woord voor oogen te beslissen, of de Kerkeraad onder Christelijke Gemeente zich aan zulk een eis al dan niet onderwerpen mag.

Hiermee zou dit schijnbaar geringe verschil van beslissingen invloed kunnen worden op geheel de verhouding onzer Gemeente tot de Vaderlandsche Kerk.

Welken loop deze zaak na de jongste Besluiten der Algemeene Synode zal hebben, is voorts niet te leydlen.

Het pleit voor of tegen den Christus der Schriften kan niet eindigen eer het beslecht is.

Moge Gemeente en Kerkeraad zich bij dat allesbehalvend pleit steeds meer bewust worden van hun zedelijke roeping en zich sterk gevoelen door de verrijzenisacht van dien Heer en Heiland, wiens opstanding uit de dooden het plechbanker blijft hunner hoop.

Algemeen werd de belangrijkheid van deze kwestie ingezien.

De Hjkstra, De Breukelaar en Dr Hamia hebben het gedaan, maar zij waren in en met den arbeid opgegroeid en ontplooiden een werkkraft, die met verhaizing vervult: De Hjkstra ging heen, en er blijven twee over, die ook niet jong meer zijn; wie zullen straks hun plaats kunnen innemen?

En nu vraagt Ds Pol: „laet“

Als men een dergelijke sommatie onder de oogen krijgt, heeft men het gevoel van den reiziger, die door den roover zich zelf toegeroepen: „uw geld of ...“ En men voelt zich zeer sterk tot het tegenovergestelde geprikkeld van hetgeen begeerd wordt. Maar wij kennen Ds Pol sinds langer dan gister, en verschrikken niet zoo erg van het bazuinenschel van zijn uitkijktoren.

Wij zullen dus duidelijk moeten zeggen, wat wij denken en willen.

Tegen het verzoek om duidelijk te zijn, kan niemand bezwaar hebben; onduidelijkheid „moet niet mogen“.

Wij beginnen er dus naar te streven duidelijk te zijn. Wat wij denken en wat wij zouden willen? O, wij denken veel meer dan wij durven en kunnen zeggen; en wij willen veel meer dan wellicht kan gebeuren!

Wij zouden echter willen, dat de leiding van het zendingswerk ook na het uiteenvallen van het triumviraat Dijkstra-Breukelaar-Hania op dezelfde voortreffelijke wijze zal blijven geschieden. En hoewel wij buitengewoon veel respect hebben voor de bekwaamheden en werkkraften onzer predikanten, wagen wij het toch te betwijfelen, of er straks onder hen zullen zijn, die kunnen doen wat de genoemde drie personen deden of de twee overgeblevenen nog doen, terwijl men nog een eigen gemeente heeft te beheren.

Ds Pol spreekt dit ook niet tegen; misschien wacht hij met tegen deze gedachte te opponeeren, totdat hij precies weet, wat wij denken en zouden willen.

Wij merken onder de onderwijzers en de arbeiders op, dat zij hun belangen toevertrouwen aan een bestuur, maar dat tevens een of meer „vrijgestelden“ het hoofdwerk verrichten. De vereeniging van christelijke onderwijzers en onderwijzeressen heeft een uitnemend bestuur, dat waarlijk niet alleen „voor de eer“ achter de groene tafel zit; maar bovendien heeft zij een directeur, n.l. den heer A. de Jong te Leiden; de vereeniging de Unie van onderwijzers heeft eveneens een vrijgestelde. Bij de arbeidersvereenigingen merken wij hetzelfde op.

Zou het niet gewenscht zijn bij onze zending een zelfden maatregel te treffen?

Wij weten wel, dat de vergelijking van de kerken met haar zendingswerk met de genoemde vereenigingen volstrekt niet in alle deelen opgaat, doch het derde van vergelijking zien wij hier wel.

De genootschapszending onzer Hervormde broeders heeft zelfs meer dan één „vrijgestelde“, die den naam van zendingdirectors dragen, en alle drie hebben de handen vol werk. Wij verkeerden, omdat onze zending kerkelijk is, in gunstiger conditie dan de Hervormde broeders. Elke zending kerk heeft haar mannen, omringd en geholpen door de provinciale deputaten. Maar ook dan blijft er nog zooveel arbeid over, gelijk wij vroeger reeds tweemaal aangaven, dat één persoon meer dan genoeg hebben zal om daarvoor te zorgen.

Over den naam willen wij niet twisten; „vrijgestelde“ zou wellicht niet mooi genoeg klinken; trouwens zegt deze naam ook niets. Maar wat zou er tegen zijn, hem zendingdirecteur te heeten?

Het zou zijn werk moeten zijn de zendingactie in ons land te leiden; en in Indië, voorzover dit nu aan de generale deputaten is toevertrouwd. De redactie van het Zendingblad en den Zendingkalender zou eveneens voor zijn rekening komen; en ook de leiding der „propaganda“; als de „zendingopvoeding“, gelijk men het genoemd heeft, eens in een hand kwam, dan zou dit ongetwijfeld groote voordeelen geven; er valt in dezen nog heel veel te doen.

Er ware nog meer te noemen, maar wij ontwikkelen geen program, en geven slechts antwoord op de twee vragen van Ds Pol.

Of wij iemand op het oog hebben? Indien dit zoo was, dan zouden wij zijn naam toch niet noemen; trouwens, wie het zijn zou komt toch eerst ter sprake, indien men besluit tot het aanstellen van zulk een persoon; en dat heeft nog den tijd! Als het ooit zoover komt!

In verband hiermee wagen wij het nog de opmerking te maken, dat het wellicht gewenscht zou zijn, meer gebruik te maken van de krachten, die Indië hebben gezien. In onze kerkelijke bladen, ook in onze Zendingstijdschriften, treden behalve Ds Bakker en Ds D. K.

Onder het opschrift Leervrijheid en Kerkbewustzijn schreef Groen van Prinsterer, Ned. Ged., 24 Sept. 1872, blz. 334:

De strijd tusschen den Bgzonderen Kerkeraad te Amsterdam en het Provinciaal Kerkbestuur van Noord-Holland is dezelfde als die, waarin de Kerkeraad te 's Gravenhage onlangs, met een nistert geringe meerderheid, voor een Synodalen Kerkafloopenden eisch, ruwerlijk gezwicht is.

De Amsterdamsche Kerkeraad heeft de Stukken deraangende verkrijgbaar gesteld en aan de stemgerechtigden toegezonden, met een voor de gansche Hervormde Kerk hoogstbelangrijk Bericht.

Dr Hoedemaker, die in De Vereeniging, Christelijke Stemmen, Deel XXVII, blz. 216, de „Officiële Bescheiden“ besprak, vreesde voor ongedachte mislukking of ontijdig succes, en verklaarde niet te weten, of dit ontijdig succes de voorkeur boven de onverwachte mislukking verdiende.

In mijn De Strijd voor Kerkherstel, 2e dr. blz. 178 v.v., kan men lezen, hoe deze kwestie op mislukking uitliep.

Ten vervolge op de eerste verzameling van officiële bescheiden inzake „de aannemings-kwestie“ publiek gemaakt, stelde de kerkeraad daarna ook de later tusschen hem en de hoogere besturen gewisselde stukken, onder de cijfers I, 2 verkrijgbaar. En verder nog: II. De kwestie in zake de godsdienstonderwijzers, C. Mouris, en III. Beslissingen in genoemde kwesties genomen.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XLVII.

44. Officiële bescheiden uit het archief van de Nederduitsche Hervormde Gemeente te Amsterdam. I. De kwestie „der aanneming tot lidmaat“ (op last van den Bgzonderen Kerkeraad uitgegeven). Amsterdam, H. de Hoogh & Co.

Aan deze „officiële bescheiden“ gaat een door A. Kuiper en N. M. Feringa ondertekend, en kennelijk door eerstgenoemde opgesteld Bericht vooraf, gedateerd 10 Augustus 1872, waarin het doel van deze uitgave aldus wordt toegelicht:

In het besef, dat de Gemeente, ook te deze plaatse, haar Christelijk karakter zou inboeten, zoo de verkrijging van het lidmaatschap in haar midden een bloote formaliteit bleef, en naar het goeddenken der predikanten, zoner onderscheid, een iegelijk tot dit lidmaatschap was toegelaten, ook al ontwaarde zijn dusgenoemde heilijdom in de meer onverholen loochening van de grondwettigheden, die de Christelijke kerk bepalen en de groote feiten, waarop ze rust — heeft de Kerkeraad den 23 November 1871 bij wettig besluit een dam tegen de invoering van deze heterogene bestanddeelen zoeken op te weipen.

De heeren Steenberg en Berlage zijn tegen dit Besluit bij het Classikaal Bestuur van Amsterdam in verzet gekomen.

Ihun bezwaar is door dit Bestuur niet ontrankelijk

Wielenza
voren.
Adriaans
predikant
Dit wa

Wij be
Zending
hiervan

„De
Jeraa
voor
als
De
guld
guld
1 ex
Me
G. F
tot
Nede

Ons d
niet wa
maar da
en indie
de kerke
hand te
zwaar n
Men t

Voor t
verschijn
later de
men ze
ook mee
datum v
zich ha
bewerke

In de
„De Ma
zoo zoo,
van Ds l
aangevu
In het

zeer bel
zoo ste
eindigt
zal goe
hoofdre
ook dit
over Mi
Wonoso

Ge sche
jongelij
eeniging
„Van m
ningen l
en zorg

Het a
goeden
dat beg
mogelijk
zou pra
abonné
raden, j
veel an
eenig a
jaar is

In de
door D
paar jar
ongewe
dan 33
raad al
gegeven
Als on
dijpsvel
geven, c
toevind
van ge
daaruit

Dit h
bedoeld
wij mei
In den
zulke k
nu reed
men ko

Bover
onze joi
overvlo
zal ver
om het
versta
haasten

boek, d
prijs f2
prachtig
twijfel
moeten

Al is
als een
zware
doet di
wat het
ook aan
boek le
wat wij
een ron

rijk ver
wereld
gronde
geven
niet in
geslaag
lijnen,
leven,
men le
toekom
hoofdst
zending